

โลกรู้ไม่ได้

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ธรรมะเป็นที่ฟัง ธรรมะเป็นที่ปรารถนาของเรา เรามาวัดมาวามาศึกษาปฏิบัติธรรมเพื่อให้ใจเราเป็นธรรม ถ้าใจเราเป็นธรรมได้ เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เขोजมีธรรมเป็นที่ฟังเกิด” เราหาที่ฟังกันนะ เรากำลังพยายามหาที่ฟังของใจให้จิตใจของเรามีที่ฟังที่อาศัย เพราะจิตใจของเราไม่มีที่ฟังที่อาศัย จิตใจเราถึงเร่ร้อน ทุกข์ยากกันอยู่ที่นี่ เพราะจิตใจไม่มีที่ฟัง

เราเกิดมามีพ่อแม่มีแม่ นะ ตั้งแต่เล็ก แต่น้อยพ่อแม่เลี้ยงมา พ่อแม่เลี้ยงมา พ่อแม่ฟูมฟักเรามา เรามีพ่อแม่เป็นที่ฟัง พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก เพราะพ่อแม่ให้ชีวิตนี้มา แล้วพ่อแม่เลี้ยงเรามาจนโตขึ้นมา จนมีอาชีพ มีหน้าที่การงานเพื่อจะเลี้ยงชีพของเราต่อไป ฉะนั้น เวลาเราเกิดมาทางโลกมีพ่อแม่เป็นผู้ที่ปกป้องคุ้มครองดูแลเรา แต่เราโตขึ้นมา เห็นไหม พอเราโตขึ้นมา เราจะเป็นผู้นำ ถ้าได้เป็นผู้นำเราจะนำใครล่ะ? เราจะนำชีวิตของเราให้ไปสู่เป้าหมาย

ถ้าเราจะไปนำชีวิตเราไปสู่เป้าหมาย “ชีวิตนี้” ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ชีวิตนี้ข้างหน้าเราต้องตายไปเป็นธรรมดา แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปรินิพพานไปแล้ว เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมนี้แสนยาก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน เห็นไหม พระอนันท์คร่ำครวญแล้ว คร่ำครวญอีก “ดวงตาของโลกดับแล้ว ดวงตาของโลกดับแล้ว” แม้แต่พระอนันท์ก็ยังต้องคร่ำครวญ เพราะพระอนันท์ยังต้องมีที่ฟังที่อาศัย

“เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด” ถ้าเรามีธรรมเป็นที่พึ่ง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว เวลาเทวดา เวลาพวกมัลลกษัตริย์เขาจะจุดไฟเผาทั้งเผาอย่างไรก็ไม่ติด เผาอย่างไรก็ไม่ติด เพราะอะไร

เขาถามพระอนุรุทธะว่า “ทำไมถึงเป็นแบบนี้”

“เทวดายังไม่ให้จุดไฟเผา จะรอพระกัสสปะมาก่อน พระกัสสปะจะมาราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

เวลาพระกัสสปะมาราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วไฟติดขึ้นเองเลย นี่เวลาผู้มีบุญกุศล ผู้มีคุณธรรม เวลาพระอานนท์คร่ำครวญว่า “เรายังมีกิเลสอยู่ ยังต้องการมีที่พึ่งอาศัย”

“ดวงตาของโลก” แม้แต่ทางโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นผู้ส่องแสงสว่างให้กับผู้ที่อยู่ทางโลกนี้ได้มีที่พึ่งอาศัย

“ดวงตาของธรรม” เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมานะ แม้แต่พระอานนท์เป็นพระโสดาบันแล้วก็ยังหวังพึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่อไป

พระกัสสปะเป็นพระอรหันต์ เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไป กำลังจะมาราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเห็นคนเขาเดินผ่านมา ถือดอกไม้มา ดอกไม้สวรรค์ที่ถือมา

“นั่นเธอได้ยินข่าวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราหรือเปล่า”

เขาบอก “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ๗ วัน นี่เพิ่งมาจากงานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

พระผู้เฒ่าที่อยู่ในขณะนั้นบอกว่า “ก็ดีแล้วไง”

นี่เวลาได้ฟังข่าวขึ้นมา พระที่เป็นพระอรหันต์ท่านก็มีธรรมสังเวช พระที่มีคุณธรรมในหัวใจก็มีหลักมีเกณฑ์ พระปุถุชนคร่ำครวญร้องไห้ “นี่เราไม่มีที่พึ่งๆ” พระผู้เฒ่าบอกว่า “จะร้องไห้คร่ำครวญไปทำไม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วนั้นแหละดีมาก เพราะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่นะทำอะไรก็ได้เลย นุ่นก็ผิด นี่ก็ผิด บัดนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้วเราจะได้อยู่สุขสบายกันไง”

พระกัสสปะได้อินสิ่งนั้นมันสะท้อนใจมาก สะท้อนใจมาก นี่คนที่มิธรรม ฟังคนที่ปูลูชุนเวลาเขาสนทนาปราศรัยกันมันสะท้อนใจๆ

“เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด” เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ไว้ซะ เวลาพระอานนท์เสียใจมาก “อานนท์ เธออย่าเสียใจไปเลย อีก ๓ เดือนข้างหน้าเขาจะทำสังคายนากัน เธอจะได้เป็นพระอรหันต์วันนั้น”

อนาคตังสญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้อนาคตต่างๆ ว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้น ด้วยความสมเหตุสมผลอันนั้น นี้อะไรพระกัสสปะมาราบก่อน เห็นไหม นี่สิ่งที่มีธรรมในหัวใจ มีธรรมในหัวใจ สิ่งนี้มันเป็นธรรมในหัวใจในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในอริยสาวก พระพุทธพระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของเรา เราแสวงหากัน แสวงหาธรรมในหัวใจของเรา เราแสวงหาด้วยสัจจะ ด้วยความจริงของเรา เราพยายามชวนช่วยกันอยู่

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดนะ เกิดที่สวนลุมพินี เวลาเกิดมาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาเป็นอะไร? เกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะนี่เป็นโลกใหม่? เป็นโลก เห็นไหม เป็นโลกแต่เพราะด้วยการสร้างบุญญาธิการมา พอสร้างบุญญาธิการมา เวลาออกประพฤติปฏิบัติ ๖ ปี ศึกษาอยู่กับโลก ศึกษาอยู่กับโลกนะ โลกรู้ไม่ได้ โลกรู้ธรรมไม่ได้หรือ โลกรู้ได้แต่เรื่องของโลกๆ

ถ้าโลกรู้ได้แต่เรื่องของโลกๆ เห็นไหม คูสิในเจ้าลัทธิต่างๆ เขาปฎิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปศึกษากับเขามาทั้งนั้นแหละ นี่เวลามันได้สมาบัติ ๖ สมาบัติ ๘ กับอุทกดาบส อาหารดาบส สิ่งนี้ก็เป็นโลก เป็นโลกเพราะอะไร เป็นโลกเพราะมันมีกิเลสเจือปนมาไง ในเมื่อเข้าฌานสมาบัติมีฤทธิ์มีเดชอย่างไรมันก็เป็นเรื่องโลก โลกรู้ธรรมไม่ได้

โลกรู้ธรรมไม่ได้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเป็นโลกใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาที่สวนลุมพินี นี่เกิดมาโดยโลกทั้งนั้นแหละ เวลาเกิดมา เห็นไหม เกิดมาปฎิญาณเลยว่า “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” แม้แต่เป็นทารกนะ

เปล่งวาจาเลยว่า “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย เราจะไม่กลับมาเกิดอีก” ทีนี้ไม่กลับมาเกิดอีก แต่ก็ยังมีกิเลสตัณหาความทะยานอยากอยู่

เพราะได้สร้างบุญญาธิการมา เวลาออกประพตปิปฏิบัติ ออกประพตปิปฏิบัติไปศึกษากับ เจ้าลัทธิต่างๆ เรื่องโลกๆ ทั้งนั้นแหละ ถ้าเรื่องโลก โลกฐัธรรมไม่ได้ ถ้าโลกฐัธรรมไม่ได้ แล้วองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอะไรล่ะ? ก็เป็นโลกนี่แหละ แต่เพราะบุญญาธิการขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้มาศึกษากับอาฬารดาบส “เธอมีสมบัติ ๘ เหมือนเรา เป็นศาสดา ได้เหมือนเรา สอนได้เหมือนเรา มีคุณธรรมเหมือนเรา” แต่ที่คุณธรรมของโลก โลกฐัธรรมไม่ได้ โลกฐัธรรมไม่ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับมาปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง กำหนดตั้งแต่อาณาปานสติ พอดีมันสงบเข้ามามันเป็นโลก คำว่า “เป็นโลก” นี้เรื่องของโลกๆ โลกฐัธรรมไม่ได้หรอก แต่โลกฐัธรรมไม่ได้ เราก็เกิดมากับโลก แล้วทำอย่างไรให้มันรู้ธรรมล่ะ

ถ้ามันจะรู้ธรรมนะ “เธอจะมีธรรมเป็นที่พึงเกิด” แล้วเราแสวงหาธรรมกันอยู่เนี่ย เวลาองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าอยู่นี้มันไม่มีฯ แต่ว่าสังขารมันมีอยู่ แต่คนที่รู้จริง คนที่มี อำนาจวาสนาบารมีเข้าไปถึงธรรมอันนั้นมันไม่มี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาอาณาปานสติจิตสงบเข้ามา เวลาจิตมันสงบเข้ามา นี้คำว่า “โลก” โลกคือใจเรานี้เป็นโลก เวลา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว มีกายกับใจฯ มีธาตุ ๔ และขันธ ๕ นี้ ปฏิสนธิจิต จิตเกิดอย่างไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลารื้อค้นเข้าไปใน บุปผะนิวาสนุสติญาณมันย้อนอดีตชาติไป มันเห็นการสร้างสมมาทั้งหมด

นี่คำว่า “โลก” กามภพ รูปภพ อรูปภพ เรื่องของวิภวณะเป็นเรื่องของโลก กามภพ รูปภพ อรูปภพ นี้วิภวณะวน สิ่งที่เวียนตายเวียนเกิดนี่มันเรื่องของโลก ถ้าเรื่องของโลก จิตที่มันรู้มันก็รู้ เรื่องของโลก เพราะมันมีสายบุญสายกรรม การว่าสายบุญสายกรรม เราเกิดมา เราสร้างสิ่งใดมา มันก็มีบุญมีกรรมมาทั้งนั้นแหละ มีบุญมีกรรมมา ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มันเป็นสัจจะความจริงอยู่ แต่ในเมื่อไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาก็รื้อค้นของเขากันไป เขาก็ปฏิญาณตนของเขากันไปเป็นแบบธรรมะโลกๆ

ธรรมะโลก เขาปฏิญาณตนว่าเขาเป็นศาสดาฯ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เชื่อ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามารื้อค้นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เห็นไหม

บุพเพนิวาสานุสติญาณนี้ก็คือโลก โลกเพราะอะไร โลกเพราะจิต จิตมันเป็นโลก จิตมันมีข้อมูลของมัน จิต เห็นไหม ปฏิสนธิจิตที่เวียนตายเวียนเกิด ธรรมชาติมันเป็นแบบนั้น แต่ยังไม่มีการรู้ ไม่มีใครเห็น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารื้อกันขึ้นมา รื้อกันขึ้นมามันก็กลายเป็นโลก ถ้าเป็นโลกถึงที่สุดแล้วดึงกลับมาๆ เวลาทำความเข้าใจของใจลึกเข้าไปกว่านั้น จุติอุปาทานก็ออกไป ออกไปอนาคต เห็นไหม การเกิด ในเมื่อมีการตายก็ต้องมีการเกิด เวลามีการเกิด เกิดขึ้นมาแล้ว เกิดแล้วไปไหนล่ะ นี่จุติอุปาทาน นี่ก็คือเรื่องโลก

โลกรู้ธรรมไม่ได้ ธรรมไม่ได้ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ดึงกลับมา แล้วทำความเข้าใจให้ลึกกว่านั้น แล้วทำอสาวิกขญาณถึงที่สุดแห่งทุกขก็ได้ อันนั้นจะไม่เป็นธรรม นี่มันเป็นธรรมเพราะเหตุใดล่ะ? เป็นธรรมเพราะใจมันสร้างสมขึ้นมามันจะเป็นธรรม พอเป็นธรรมขึ้นมามันชำระล้างกิเลสในอวิชชา ในความไม่รู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็เป็นธรรม นี่ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา สังขารอันนี้มันถึงเป็นธรรมความมั่นคง เห็นไหม ความมั่นคงคือมันไม่มีกิเลสมาขยำมาเหย่ มันไม่มีกิเลสทำให้ใจนี้หวั่นไหว

เวลาฤๅษีชีไพรเขาเข้าฌานโลกีย์ เขาเหาะเหินเดินฟ้า เขาเหาะมาเขาเห็นผู้หญิง มีความผูกพันนั้นนะ นี่ตกเลย ตกเพราะเหตุใด ตกเพราะเขาเป็นโลก เขาเป็นโลกเพราะเขามีกิเลส เขามีความปรารถนา มีแรงต้องการ เขามีอวิชชาในหัวใจของเขา เขาควบคุมใจของเขาไม่ได้ ทั้งๆ ที่เขาเข้าฌานโลกีย์ เขาเหาะเหินเดินฟ้าได้เหมือนกัน แต่ทำไมเขาควบคุมใจของเขาไม่ได้ล่ะ? เพราะเขาเป็นโลก

แต่เวลาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นธรรมล่ะ เป็นธรรมเพราะมันไม่มีอวิชชา มันไม่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ในเมื่อไม่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันถึงเป็นธรรม พอเป็นธรรมขึ้นมาแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็มีอภิญญาเหมือนกัน คำว่า “มีอภิญญา” มีอภิญญาของพระอรหันต์ พระอรหันต์ไม่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจ ในเมื่อมีอภิญญา อภิญญาเอาไว้เป็นเครื่องมือในการสั่งสอน ในการรื้อสัตว์ชนสัตว์

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญานิจการมาเป็นพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย การสร้างสมบุญญานิจการมาขนาดนั้น เวลาทำใจของตัวสะอาดแล้ว สิ่งที่เป็นธรรมๆ มันไม่มีสิ่งนี้เข้ามาเกาะเกี่ยวกับใจดวงนั้น ใจดวงนั้น สิ่งที่เป็นสมบัติ สิ่งที

เป็นอกัญญาต่างๆ มันเป็นประโยชน์ ประโยชน์กับใจดวงนั้น แต่ถ้าเป็นโลกอยู่ สิ่งที่เป็นโลกมันจะให้โทษ ให้โทษเพราะเรายึดมั่นถือมั่นของเรา เรายึดมั่นถือมั่นของเราโดยอวิชา โดยความไม่เข้าใจ พอยึดมั่นถือมั่นโดยอวิชา โดยความไม่เข้าใจ ก็ถือตัว ถือตน

ในการประพฤติปฏิบัติ ในการศึกษาของโลก นี่ศึกษาในปัจจุบันนี้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลารื้อค้นขึ้นมามันไม่มีธรรมนะ ธรรมะยังไม่มี ธรรมะยังไม่มีก็คือผู้รู้แจ้งยังไม่มี เวลาผู้รู้แจ้งยังไม่มี เห็นใหม่ ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ มันไม่มีใครตรวจสอบใครหรอก นี่เจ้าลัทธิต่างๆ เดียรถีย์ นิครนถ์ต่างๆ เขาก็ปฏิญาณตนของเขา แต่ในเมื่อเขาปฏิญาณตนของเขา ใครจะตรวจสอบใครละ ในเมื่อใครตรวจสอบใคร ต่างคนต่างก็ว่าของตัวเองดีๆ ทั้งนั้นแหละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขาแล้วนี่วางไว้หมดเลย พอวางไว้หมดนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยบุญญาธิการขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ เวลาอัสวักขยญาณทำลายอวิชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรม นี่สังฆธรรม ว่าธรรมะที่มีอยู่ แต่ยังไม่มีการเข้าถึงสังฆะความจริงอันนี้ได้ เวลาเข้าถึงสังฆะความจริงอันนี้ได้ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำขึ้นมาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ นี่ใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้นที่จะตรัสรู้เองโดยชอบ

นี่ไม่มีธรรม แต่เพราะด้วยมีบุญญาธิการถึงได้ค้นคว้าสิ่งนี้มา ค้นคว้าที่ไหน? ค้นคว้าในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ เห็นใหม่ ตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์ นี่ในปัจจุบันนี้ต้นโพธิ์ก็มี คนก็ไปนอนไปเล่นกันอยู่ที่ต้นโพธิ์ก็เยอะแยะไป แต่ในหัวใจละ หัวใจเป็นโลก หัวใจไม่สนใจ หัวใจประพฤติปฏิบัติขึ้นมา แต่มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา มันก็เป็นเรื่องที่ว่าร่างกายนี้ ธาตุ ๔ นี้อยู่โคนต้นไม้

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่โคนต้นไม้ นั่น อาศัยร่มเงาของต้นไม้ นั่น แล้วเวลาใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ คู่มือที่ว่าใจที่เป็นโลกกับใจที่เป็นธรรม ใจที่เป็นโลกก็คิดแต่เรื่องโลกๆ คิดส่งออก คิดระหว่างจิตกับขันธมันกระทบกัน มันยึด มันมั่น มันหมายของมัน ถ้ามันไม่มั่นไม่หมาย มันก็ไม่มีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดขึ้นมา เวลามันมั่นมันหมายขึ้นมาของมันขึ้นมา มันก็คิดของมันออกมาเป็นโลกๆ นี่มันไม่เป็นธรรม

เวลาจิตเข้าอานาปานสติเข้ามา ใจมันสงบเข้ามา เวลาออกไปรู้บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ นี่ข้อมูลของโลก แต่เวลาอาสวักขยญาณขึ้นมา นี่ข้อมูลของธรรม เวลาการกระทำ มันชำระล้างขึ้นมาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาตรัสรู้ ตรัสรู้ขึ้นมาในหัวใจ นี่ต่างหากละ ใจที่เป็นธรรมๆ จะทำให้สิ่งที่ปฏิสนธิจิตมันชำระล้าง มันทำให้สิ่งนี้เป็นธรรมชาติขึ้นมา ถ้าธรรมชาติมันก็เป็นที่จริง เห็นไหม ธรรมะถึงมีขึ้นมาไง

ถ้าธรรมะมีขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรมมา เผยแผ่ธรรมมา วางธรรมและวินัยไว้ให้เราศึกษา เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เห็นภัยในวัฏสงสาร เราถึงพยายามชวนขวยกันเพื่อจะประพฤติปฏิบัติให้จิตใจของเราเป็นธรรม ถ้าจิตใจเป็นธรรม ด้วยความวิตกกังวล ด้วยความคิดทางโลกว่าในศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา เรารู้ว่าเรามีปัญญาขึ้นมา ปัญญาในปัจจุบันนี้ปัญญาคือ การศึกษาเล่าเรียน

ถ้าปัญญาศึกษาเล่าเรียน คุณในพุทธศาสนาเรานั้นก็มีการศึกษาเล่าเรียนขึ้นมา จนได้นักธรรมโท นักธรรมตรี นักธรรมเอก ได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค ๔ ประโยคขึ้นไป นี่มีการศึกษา ศึกษานี้ศึกษาแบบโลก ศึกษาโดยโลก โลกรู้ไม่ได้ เวลาโลกศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ศึกษามาด้วยสติปัญญา ศึกษาโดยทางวิชาการ

ทางวิชาการ เห็นไหม คุณเวลาจิตมันมันมันหมาย จิตมันมันหมาย มันหมายในอะไร? มันหมายในความรู้สึกลึกซึ้ง ถ้าจิตไม่มันหมายในความรู้สึกลึกซึ้ง เราเกิดอารมณ์ขึ้นมาไม่ได้ เวลาศึกษาขึ้นมาที่ศึกษาด้วยความรู้สึกลึกซึ้ง ศึกษาด้วยขั้น ๕ ศึกษาด้วยสติปัญญาของมนุษย์ แต่ตัวหัวใจมันมีวิชาอยู่ มันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากอยู่ ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาโดยโลกๆ ศึกษามาแล้วก็งง เขาศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ

นี่เวลาเราเข้าใจกันว่าเวลาศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา...ใช่ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา แต่ปัญญาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาคือภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากการภาวนา ปัญญาเกิดขึ้นจากความเป็นจริง มันถึงจะเป็นธรรมขึ้นมาในหัวใจอันนั้นได้ ถ้ามันเป็นธรรมขึ้นมาในหัวใจดวงนั้น จะพาหัวใจดวงนั้นมีความร่มเย็นเป็นสุข จะพาหัวใจดวงนั้นมิธรรมเป็นที่พึง

“เธอจงมีธรรมเป็นที่พึงเถิด อย่ามีอย่างอื่นเป็นที่พึงเลย”

“เธอจงมีกรรมเป็นที่พึงเถิด อย่ามีกิเลสเป็นที่พึงเลย”

กิเลสค้นหาความทะยานอยากนั้นนะมันบิดเบือน มันบิดเบือน มันศึกษาโดยโลก ในเมื่อโลกมันศึกษาธรรม ถ้าโลกมันศึกษาธรรม นี่เวลาโลกศึกษาธรรม ศึกษาเพื่อเหตุใด ถ้าศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ ศึกษาเพื่อขัดเกลากิเลส ศึกษาเพื่อเราเห็นภัยในวัฏสงสาร ต้องการให้จิตใจเรานี้มีคุณธรรม มีกรรมเป็นที่พึง อันนั้นเป็นประโยชน์ เห็นไหม ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ แต่เวลาศึกษามาแล้ว สิ่งที่ศึกษามาแล้วทอดทิ้งในการประพฤติปฏิบัติ ศึกษาธรรมมา นี่ศึกษาว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา เราก็มียปัญญาของเรา...ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาที่เราเข้าใจว่าเป็นธรรมๆ เห็นไหม เป็นปัญญาของโลก

ถ้าเป็นโลก โลกรู้ไม่ได้ ถ้าโลกรู้ไม่ได้ เราก็อยากให้มีมันเป็นจริงขึ้นมา เราก็พยายามจะประพฤติปฏิบัติกัน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราศึกษามาพอสมควร ศึกษาจนเรารู้ถึงทฤษฎี รู้ถึงหนทาง ถ้ารู้ถึงหนทางแล้ว ความจริงละ ความจริงที่เราปรารถนา ความจริงที่ปรารถนามันต้องการให้เกิดขึ้นมา

ถ้าความจริงที่ปรารถนาให้เกิดขึ้นมา เห็นไหม เวลาเราปฏิบัติขึ้นไป ถ้าใครทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามาได้ นี่ใจสงบระงับเข้ามาได้ เราก็คิดว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ...ใจมันสงบระงับเข้ามาได้มันยังมีสมุทัย มันยังมีกิเลสค้นหาความทะยานอยากอยู่ในความรู้สึกลึกซึ้งคิดอันนั้น ถ้ามันยังมีสมุทัย มีกิเลสค้นหาความทะยานอยากอยู่ในความรู้สึกลึกซึ้งคิดอันนี้ มันก็เป็นโลก สิ่งที่เป็นโลก โลกเพราะอะไร

โลก เห็นไหม ปฏิสนธิจิต โลกทัศน์ โลกคือสัตว์มนุษย์ โลก เห็นไหม โลกหนึ่ง โลกนี้มี เพราะมีเรา เพราะมีเรา เราถึงมีโลก คำว่า “มีโลก” เรายึดมันถือมันไปด้วยปัญญาของทางโลก คุณติเขาจะยึดครองโลกกัน สมัยสงครามโลกเขาทำเพราะเหตุใดละ เขาจะยึดครองโลก แล้วมันยึดได้ไหมละ

เพราะโลก เห็นไหม โลกนี้มันเป็นอนิจจัง โลกนี้มันเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ใครจะครอบครองใครได้ นี่สิ่งที่มนุษย์ มนุษย์ทุกคนรักอิสรภาพ มนุษย์ทุกคนต้องการอิสรภาพ ต้องการภราดรภาพ ต้องการความเป็นอิสระ ความเป็นอิสระก็คิดกันไป คิดกันไปประสาโลก โลกมันก็เบียดเบียนกัน ถ้าโลกมันเบียดเบียนกัน เห็นไหม สิ่งที่เราคิดเป็น โลกๆ มันก็เป็นเรื่องโลกไป

นี่คำว่า “เรื่องโลก” โลกรู้ธรรมไม่ได้ โลกรู้ธรรมไม่ได้ ธรรมะมันอยู่ที่ไหนละ เรามาศึกษา ศึกษาด้วยปัญญาของเรา เราก็ศึกษาเพื่อจะปลดเปลื้อง เพื่อจะปลดเปลื้อง แต่เราไม่รู้เลย ไม่รู้เลยว่ากิเลสตัดหาความทะยานอยากของเรามันเป็นสมุทัย มันซ่อนเข้ามา แล้วเอาสิ่งนี้มาอ้างอิง ถ้ามันอ้างอิง เราจะหลงไหลไปกับความรู้ความเห็นของเรา ถ้าเราหลงไหลไปกับความรู้ความเห็นของเรามันจะเป็นความสงบเข้ามาใหม่ มันจะทำให้หัวใจของเราผ่อนคลายใหม่ มันจะทำให้เราเข้าสู่ธรรมได้ใหม่

นี่เราปรารถนาด้วยความเห็นผิด เราถึงว่าเอาโลกนี้มาปฏิบัติธรรม เอาโลกนี้มาศึกษาธรรม เอาโลกนี้จะให้เป็นธรรม มันเป็นไปได้ ในเมื่อเป็นไปได้ เราศึกษามาขนาดนี้ สุตมยปัญญา ศึกษามาแล้ว ถ้ามีอำนาจวาสนา คนที่มีอำนาจวาสนาเขาจะมีข้อวัตรกับตัว นี่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา คุณทำไมพระปฏิบัติ พระธุดงค์ ทำไมต้องเข้าป่าเข้าเขา ทำไมไม่อยู่ที่สุขสงบ อยู่ที่สุดสบาย อยู่ที่ประพฤติปฏิบัติแล้วมันจะได้คุณธรรมขึ้นมา

มันอยู่นี่ เรามองเห็นกัน เรามองเห็น เราอยากช่วยเหลือเจือจานกันด้วยความรู้สึกลึกซึ้ง แต่เราจะรู้ได้อย่างไรว่าจิตใจของใครมันมีความเร่าร้อนเผาผลาญมากขนาดไหน หน้าซึ่งนอกตรมนะ นี่เวลาหน้าซึ่งนอกตรม เราศึกษาธรรมๆ มา ศึกษาทำไม นี่ถ้าศึกษามา ถ้าเราอยากจะทำประพฤติปฏิบัติ ศึกษาไปเพื่อจะขัดเกลากิเลส ศึกษาไปเพื่อให้อำนาจกับความรู้สึกลึกซึ้งของตัวเอง

สิ่งที่ศึกษามาที่ใจที่ทั้งนั้นแหละ แล้วถ้าเรายังไม่มีข้อเท็จจริงในหัวใจของเรา เราจะเอาอะไรไปสั่งสอนเขา เรายังสั่งสอนตัวเองไม่ได้ เรายังช่วยตัวเองไม่ได้ ในเมื่อเราช่วยตัวเองไม่ได้ นี่เพราะเราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราเป็นสาวก สาวกนะ ผู้ที่ได้ยินได้ฟัง สาวก สาวกคือผู้ได้ยินได้ฟัง ผู้ที่มีครูบาอาจารย์ผู้ชักนำเรา

เราเกิดมาเราก็เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ศาสนามันคืออะไร? ศาสนาคือคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสนามันคืออะไร? ศาสนาคือพระไตรปิฎก ศาสนาคือสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้วางธรรมและวินัยไว้ เราก็ศึกษากันๆ ใจ ศึกษาไปเพื่อเอามาเป็นทิวภูมิมานะใช่ไหม ศึกษาไปเพื่อจะมาได้แย้งกันใช่ไหม ศึกษาไปเพื่ออวดความรู้กันใช่ไหม

การอวดรู้ อวดดี อวดเก่งเป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้นแหละ

นี่สิ่งที่ศึกษามา เราศึกษามาเพื่อตัดแปลงเรา เราศึกษาปริยัติ ศึกษาเพื่อปฏิบัติ เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่ ถ้าเราปฏิบัติ เรากำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธินะ สติ สมาธิ ปัญญา ถ้าเรามีสติ สติคือความปกติของใจ ถ้าใจมันปกติขึ้นมา นี่ใจปกติขึ้นมา กำหนดพุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ มันจะมีคุณธรรมขึ้นมา แต่ถ้าสติมันไม่ปกติ ทำสิ่งใดขึ้นไปก็มีความวิตกกังวล นี่นิเวศธรรมทางกั้นมรรคผลนิพพาน นิเวศธรรมทางกั้นสิ่งที่ทำใจนี้ให้สงบ

ถ้าใจไม่สงบนะ มันนิเวศนะ มันมีความล่งเลสงสัย มันมีความวิตกวิจารณ์อยู่ในหัวใจทั้งหมด นี่เพราะอะไร เพราะมันผัดสัด เพราะสติมันไม่สะอาดบริสุทธิ์ เราก็กดอบัติของเราซะ ถ้าเราปลดอบัติของเราแล้ว เราพยายามทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบ เห็นใหม่ ถ้าใจมันสงบมันเป็นธรรมหรือมันเป็นโลก? มันยังเป็นโลกอยู่ มันเป็นโลกเพราะเหตุใด? มันเป็นโลก เห็นใหม่ คุณก็ถ้าสัมมาสมาธิ สมาธิที่มันไม่มีสมุทัยเจือปนเข้ามา แต่ถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมา แล้วมันมีสมุทัยเจือปนเข้ามาละ

ในสมัยปัจจุบันนี้เราเกิดมามีธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นไปนะ ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติของท่าน ท่านไม่มีครูไม่มีอาจารย์ ไม่มีครูไม่มีอาจารย์หมายความว่าท่านไม่มีผู้รู้จริงคอยสั่งสอน ท่านไม่มีผู้รู้จริงคอยแนะนำ ฉะนั้น ไม่มีผู้รู้จริงคอยแนะนำท่านก็ต้องฝึกหัด ท่านก็ต้องปฏิบัติของท่านขึ้นมาด้วยข้อเท็จจริงของท่าน

เวลาท่านฝึกหัดขึ้นมา ท่านทำของท่านขึ้นมา ถ้าเรามีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ แต่ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์ละ เห็นใหม่ ในสังคม ในผู้ที่ปฏิบัติเขาไม่มีครูบาอาจารย์ของเขา เขาก็ปฏิบัติของเขาไปด้วยความรู้ความเห็นของเขา ถ้าเป็นความรู้ ความเห็นของเขา นี่สิ่งที่ความรู้เห็น จิตใจมันเป็นโลกหรือเป็นธรรมละ ในเมื่อมันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เราเป็นปุถุชน นี่โลกๆ ทั้งนั้นแหละ ถ้าสิ่งที่เป็นโลกๆ สิ่งที่เป็นโลกมันก็คาด มันก็หมาย มันก็เดาของมันไป

เวลาทำของเรา นี่เรามีสติมีปัญญาของเรา เราพยายามทำความสงบของใจเข้ามาด้วยวิธีการสิ่งใดก็แล้วแต่ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา แล้วมันเกิดฉานโลกีย์ละ นี่เกิดฉานโลกีย์ เห็นใหม่ มันรู้มันเห็นต่างๆ ของมันไป นี่มันส่งออกไปแล้ว สิ่งของมันส่งออกไปมันเป็นธรรมหรือเป็นโลกละ? เป็นโลกชัดๆ

โลกรู้ธรรมไม่ได้หรอก โลกรู้ธรรมไม่ได้ ถ้าโลกรู้ธรรมไม่ได้ ถ้ามีสติปัญญา มีครูบา อาจารย์คอยชี้แนะนะ สิ่งที้ออกไป ส่งออกไป เราทำความเข้าใจของเราจะสงบระงับเข้ามา แล้วเวลานั้นส่งออกไปนี้เราได้สิ่งใดมา เราได้สิ่งใดมา? เราได้แต่วิชชาสมา เราได้แต่กิเลสตัดค้นหา ความทะยานอยากมา

อวิชชาคือความไม่รู้ แม้แต่จิตสงบมันก็ไม่รู้ แต่เวลานั้นเข้ามานสมาบัติ เข้ามาโลภี ถ้าเข้ามาโลภี สิ่งทีมันสงบเข้ามา สงบเข้ามามันออกรู้ คุณิเวลาเพ่งกสิณต่างๆ มันรู้ของมัน มันมีกำลังของมัน นี่มันทำของมัน นี่ใจสิ่งที่ว่าถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ เวลาจิตมันสงบเข้ามามันเป็นโลก โลกคืออะไร? โลกคือจิตมันมีพลังใจ

ถ้าจิตมันมีพลัง เห็นไหม คุณิที่เขาทำเครื่องรางของขลังกันอยู่นี้เขาทำอะไร เขาเอามาจากไหน? เขาเอาจากการเพ่ง เขาเอาจากจิตทีเขาเพ่งของเขา ถ้าเพ่งของเขา แล้วมันเป็นประโยชน์อะไรขึ้นมาละ มันเป็นสิ่งใดขึ้นมา แต่ในเมื่อมันเป็นโลกใหม่ มันเป็นโลก ถ้าใครเขาคุ้มครองเรา ถ้าใครเขาคอยชี้นำเรา ถ้าสิ่งใดๆ เขาดูแลเราก็อใจ สิ่งทีเราพอใจ แล้วชี้นำสิ่งใด จะปกป้องดูแลกันขนาดไหน ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด

ถ้าชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เห็นไหม นี่เรื่องโลก โลกมันส่งออกไป โลกมันเป็นเรื่องของมานโลภี ถ้ามานโลภีมันถึงรู้ธรรมไม่ได้ ถ้าผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ผู้ทีเวลาออกรู้ต่างๆ แล้วออกรู้แบบนี้ ถ้ามีสติปัญญาแนะ มันจะเห็นว่าจิตใจของเรามันพัฒนาขึ้นไปใหม่ จิตใจของเรามีหลักมีเกณฑ์ใหม่ ถ้าจิตใจไม่มีหลักมีเกณฑ์ แต่เวลาเราอ้างธรรมๆ นี่โลกรู้ไม่ได้ โลกรู้ได้แต่เรื่องของโลก

ถ้าโลกรู้ได้เรื่องของโลก เวลาสังคมเราบริษัท ๔ นี้ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ในเมื่ออุบาสก อุบาสิกาเขาก็ต้องมีที่พึ่งที่อาศัยของเขา ในเมื่อเขามีครูบาอาจารย์ของเขา เขาก็เชื่อว่าครูบาอาจารย์ของเขาทำสิ่งนั้นถูกต้องๆ ในความถูกต้องขึ้นมาเขาก็เชิดชูบูชากัน สิ่งทีบูชากัน นี่เรื่องโลก โลกรู้ธรรมไม่ได้ ทั้งๆ ทีเราเกิดเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา

เวลาพุทธศาสนาสอนถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งทีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่พระพุทธ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ธรรมอันนั้นเป็นที่พึ่งอาศัยของเรา

“เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด จงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด”

โดยที่พระเจ้าสงฆ์ พระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าสัจจะความจริง เราถึงมีครูมีอาจารย์ คอยชี้แนะเรา ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ชี้แนะเรา เราจะย้อนกลับเข้ามา นี่ย้อนกลับมาจากพุทธะในใจของเรา ถ้าเราย้อนกลับมาจากพุทธะในใจของเรา นี่คือโอกาสของเรา นี่คืออำนาจวาสนาของเรา ถ้ามีโอกาสวาสนาของเรา ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

ถ้าผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม แม้แต่เราเป็นลูกศิษย์กรรมฐานนะ เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านสั่งสอน เห็นไหม ไม่ให้เชื่อสิ่งใดทั้งสิ้น ไม่ให้ถือฤกษ์ ถือยาม ถือมงคลตื่นข่าว ไม่ให้ถือสิ่งใดๆ เลย เราอยากจะเป็นชาวพุทธโดยเนื้อแท้ ถ้าเราอยากจะเป็นชาวพุทธโดยเนื้อแท้ เราจะเชื่อแต่ในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เท่านั้น ถ้าเราเชื่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เท่านั้น นี่เท่านั้น สิ่งที่เราเชื่อแล้วเราประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา เราจะอุปัฏฐากดูแลหัวใจของเราให้เป็นพุทธะขึ้นมาในหัวใจของเรา ถ้าเราพยายามปฏิบัติให้เป็นพุทธะขึ้นมาในหัวใจของเรา มันจะเกิดประโยชน์กับเรา

เพราะเราเกิดมา เวลาเกิดมาอะไรพาเกิด? ปฏิสนธิจิตมันพาเกิด พาเกิดขึ้นมาเป็นเราแล้ว คุณตั้งแต่เด็กขึ้นมา พ่อแม่คุณเลมาจากนตบโตขึ้นมา เรายังเข้าใจเรื่องตัวตนของเราไหม เรื่องเป็นความจริงของเรานี้เราเข้าใจไหม? เราไม่เข้าใจเรื่องความเป็นจริงในใจของเราเลย เราเติบโตขึ้นมาโดยโลก พ่อแม่ก็เลี้ยงดูกันมา ก็มีการศึกษามาเป็นวิชาชีพ วิชาชีพแล้วเราก็ต้องหาอยู่หากิน เพราะทุกอย่าง เพราะสัจจะ คนเกิดมาต้องมีอาหาร ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย สิ่งนี้มันบีบคั้นเรามา สิ่งนี้บีบคั้นเรามาเราก็แสวงหาสิ่งนี้มาจนเราลืมไปว่าสิ่งนี้มันเป็นเครื่องอาศัยของโลก

แต่สิ่งที่เวลาเราเกิดมาเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนานี้มันมีคุณธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมที่สัจธรรม พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สัจธรรมอันนั้นต่างหากมันมีคุณค่ามากกว่าสิ่งที่เป็นที่พึ่งอาศัย

ถ้ามากกว่าที่พึ่งอาศัย แล้วเราต้องมีหน้าที่การงานอยู่เราจะประพฤติปฏิบัติได้อย่างไรล่ะ? หน้าที่การงานของเรา ถ้าเราปฏิบัติหน้าที่การงานของเราด้วยธรรมๆ ถ้าด้วยธรรมมันมีสติมีปัญญามันจะเห็นคุณค่าของชีวิต ถ้าเห็นคุณค่าของชีวิต มันจะสนใจในเรื่องตัวตนของเรา ถ้าสนใจในเรื่องของตัวตนของเรา

ทางโลกเขารู้จักเรื่องโลก จักรวาลนี้องค์การนาซ่าเขาศึกษาของเขา เขาเก็บข้อมูลของเขา เขาพยายามจะเข้าใจให้ได้ทั้งหมด นี่สิ่งนี้เราเข้าใจได้ในทางทฤษฎี ในทางวิชาการ แล้วสิ่งนี้ศึกษา มาทำไมล่ะ? ศึกษามาเพื่อจะครองโลก ศึกษามาเพื่อการเข้าใจโลก นี่โลกนอก แล้วโลกในล่ะ สิ่งที วัฏฏะ จิตนี้เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะละ คูลีเวลาดาวดวงหนึ่ง เห็นไหม ดาวดวงหนึ่งในจักรวาล นี้มันก็เป็นส่วนหนึ่งของจักรวาลนั้น จิตนี้เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ จิตนี้เวียนตายในกามภพ รูป ภพ อรูปภพ แล้วเวียนตายเวียนเกิดมาไม่มีต้น ไม่มีปลาย ชีวิตนี้จะเป็นอย่างนี้หรือ

เราเชื่อสิ่งนี้เพราะเรามีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ให้ศึกษาเรื่อง นี้ ถ้าให้ศึกษาเรื่องนี้ เราเห็นโทษของมัน เราถึงพยายามจะประพฤติปฏิบัติของเรา เห็นไหม คูลีสิ่ง ที่เป็นดาวเคราะห์น้อยต่างๆ มันหมุนไปในจักรวาลนี้โดยแรงดึงดูด ไม่มีสิ่งใดขึ้นต้นขึ้นปลายที ไหน จิตใจของเราถ้าไม่มีคุณธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็จะเวียนตายเวียน เกิดไปในวัฏฏะอย่างนี้แหละ ถ้ามันจะเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะอย่างนี้ เราเกิดมาแล้วทำไมเราไม่ มีสติ ไม่มีปัญญาให้มันเป็นคุณธรรมสัจจะความจริงของเราขึ้นมา

ถ้าสัจจะความจริงขึ้นมา เห็นไหม เราเริ่มต้นประพฤติปฏิบัติของเราที่นี้ เราตั้งสติของเรา แล้วเราพยายามทำความสงบของใจเราเข้ามา ถ้าใจมันสงบ จิตใจถ้าสงบ นี่ขณิกสมาธิ อุปจาร สมาธิ อัปนาสมาธิ ความที่เป็นสมาธิทำให้จิตใจมันไม่เร่าร้อนนัก จิตใจที่เราจะประพฤติปฏิบัติ เราอยากได้คุณธรรมกัน นี้ด้วยความอยากเราพยายามทำขึ้นมาด้วยเป้าหมาย ด้วยกำหนดเวลา เรา ถึงทุกข์ร้อนกันอยู่นี้ไง แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะประพฤติปฏิบัติเพื่อมรรค เพื่อผล เพื่อดวงใจ ของเรา ถ้าเพื่อมรรค เพื่อผล เพื่อดวงใจของเรา นี่เราทำไปโดยซื่อเท็จจริง กำหนดพุทโธ พุทโธถ้า จิตมันสงบมันก็คือสงบ ถ้าจิตมันไม่สงบเราก็หาเหตุผลของเรว่าทำไมมันถึงไม่สงบ ถ้ามันไม่ สงบนะ เราก็พยายามของเรา

ถ้าจิตมันสงบเข้ามามันยังเป็นโลกใหม่? เป็น มันยังเป็นโลกทั้งนั้นแหละ นี่โลกรู้ไม่ได้ โลกรู้ไม่ได้ ถ้าโลกรู้ไม่ได้ ถ้าสิ่งที่เป็นโลกศึกษาธรรมชาติไหนก็รู้ธรรมไม่ได้ แต่ศึกษามาเป็น แนวทาง ศึกษามานี้สุดมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา ภวานามยปัญญามันจะทำให้เข้า สู่ธรรมๆ

ถ้าเข้าสู่ธรรม เห็นไหม แต่ทีนี้ถ้าเราไม่ทำความสงบของใจเข้ามา คูลีในการประพฤติ ปฏิบัติที่เขาปฏิบัติบอกว่าเขาต้องใช้ปัญญาของเขา เวลาเราทำความสงบของใจเข้ามา ใจที่ทำให้ใจ

สงบมันเป็นสมณะ มันจะทำให้ไม่เกิดปัญญา...เห็นไหม นี่เขาคิดแบบโลก เพราะเขาเอากิเลส
ค้นหาความทะยานอยากศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วคิดของเขาโดยที่
ไม่มีครูบาอาจารย์ที่รู้จริงคอยสั่งสอนยกจิตของเขาขึ้นมาสู่ธรรม

ในเมื่อเขาไม่มีครูบาอาจารย์ของเขา ในเมื่อไม่มีครูบาอาจารย์ที่รู้จริงแบบหลวงปู่เสาร์
หลวงปู่มั่น ท่านก็แสวงหาของท่าน ท่านก็ได้พิสูจน์ตรวจสอบของท่าน เวลาท่านไปหาครูบา
อาจารย์ท่านไปทั่ว นี่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ท่านไปทั่วหมด หากคนรู้จริงชี้ให้ หากคนรู้จริงชี้ให้ มัน
ก็ไม่มีใครรู้จริง

ไปศึกษากับใครมา เห็นไหม คุณเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเที่ยวศึกษากับเจ้า
ลัทธิต่างๆ ศึกษามาแล้วจิตใจมีหลักมีเกณฑ์รับสิ่งนั้นไม่ได้ นี่หลวงปู่มั่นท่านก็ศึกษาของท่าน
ท่านก็ไปมาทั่วเหมือนกัน ในเมื่อมันไม่มีใครรู้จริงที่สามารถชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงได้ ท่านถึงต้องมา
ประพฤติกฎปฏิบัติของท่านเอง

เวลาท่านประพฤติกฎปฏิบัติของท่านเองขึ้นมา ท่านถึงเอาพุทโธเป็นตัวตั้ง เพราะพุทโธเป็น
พุทธานุสติ พุทโธนี้เป็นคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่สิ่งที่พุทโธๆ เราเอาพุท
โธเป็นที่พึ่ง แล้วเวลาประพฤติกฎปฏิบัติขึ้นมาจนหลวงปู่มั่นท่านประสบความสำเร็จของท่าน ท่านถึง
คอยสั่งสอน คอยบอกเราว่าต้องทำความสงบของใจเข้ามาเพื่อให้มันพ้นจากโลก

โลกรู้ธรรมไม่ได้ โลกรู้ธรรมไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์เขาก็ปฏิบัติของเขาด้วยโลก
สังคมโลกศึกษาธรรมะ พอสังคมโลกศึกษาธรรมะมันก็เป็นเรื่องโลก เห็นไหม จำธรรมมา โลกจำ
ธรรมมา แล้วเวลาประพฤติกฎปฏิบัติขึ้นไป คุณเวลาฤๅษีชีไพรเขาก็ทำความสงบของใจของเขาได้ แต่
นั่นก็ยังเป็นโลก เขาถึงไม่เกิดปัญญา เขาไม่ถึงเกิดมรรคญาณเข้าไปสู่ธรรม

ฉะนั้น เวลาเราปฏิบัติขึ้นมาเราใช้ปัญญาของเรา เราเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นธรรมแล้ว เพราะว่า
เราตริกันในอริยสัจ เราใช้ปัญญาตริกันในอริยสัจ สัจจะความจริงทั้งนั้นแหละ สิ่งนี้ควรจะเป็นธรรม
สิ่งนี้ควรจะเป็นธรรม แต่มันเป็นที่โลกรู้ธรรมไม่ได้ไง มันเป็นเรื่องโลก ในเมื่อมันตริกมา ตริก
ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขนาดไหน รู้เท่าขนาดไหน เพราะตัวจิตมันเป็นตัว
กิเลส ตัวจิตมันเป็นตัววิชา ตัวจิต เห็นไหม แต่เวลาศึกษานี้ศึกษาที่สังขาร ความคิด ความปรุง
ความแต่ง

คู่มือเวลาทางโลกเขาว่ากัน “มือถือสาก ปากถือศีล” คนที่มีมือถือสาก ปากถือศีล นี่ปากเขาพูดธรรม ปากเขาเวลาพูดนี่ถือศีลเขามีคุณธรรม แต่เวลาเมื่อเขาถือสาก แต่นี่ของเราจิตมันถือกิเลส จิตอวิชามันมีพญามารครอบงำมันอยู่ เวลาไปศึกษาธรรม ศึกษาธรรมมันเป็นคัมภีร์ คัมภีร์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันไม่มีชีวิต นี่คัมภีร์ เห็นไหม คัมภีร์บอกกิเลส กิเลสมันอยู่ไหนล่ะ คัมภีร์บอกว่าให้มีสติ ให้มีปัญญา แล้วสติปัญญาอยู่ไหนล่ะ

เวลาโลกมันศึกษาธรรมขึ้นมาก็บอกว่า “นี่ไงก็ปัญญาที่เราอ่านมาอยู่ไหน ปัญญาที่เราวิเคราะห์วิจัยอยู่ไหน ปัญญาที่เกิดขึ้นมาจากในสมองเราไหน นี่สิ่งที่เป็นปัญญาๆ” นี่ไง โลกรู้ธรรมไม่ได้ มันเป็นปัญญาของโลก มันเป็นปัญญาของโลก แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านบอกให้เราทำความเข้าใจของใจเข้ามา ถ้าจิตใจมันสงบเข้ามามันเป็นโลกไหม? เป็น เพราะจิตใจสงบเข้ามาขนาดไหนมันก็มีกิเลสทั้งนั้นแหละ

ถ้าจิตใจเราสงบเข้ามาแล้วฝึกหัด แล้วฝึกหัด ถ้าจิตใจมันฝึกหัดขึ้นมา นี่จิตใจสงบขึ้นมา ให้ออกันขึ้นมา เห็นไหม เวลาจิตสงบแล้วให้ออกรู้ ออกพิจารณา ออกฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญามันไปเห็นสิ่งใดล่ะ ถ้าจิตมันสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญามันไปพิจารณาถึงกรรมเก่ากรรมใหม่ ปัญญามันจะพิจารณาไปว่าทำไมเราถึงทำความเข้าใจเข้ามาได้ แล้วทำไมบางทีทำแล้วมันไม่สงบ มันไม่สงบเพราะเหตุใด เห็นไหม นี่ปัญญามันไต่ตรงๆ โลกๆ ทั้งนั้นแหละ เรื่องโลกทั้งนั้นแหละ เพราะเราเกิดมากับโลก ในเมื่อเป็นเรื่องโลกนะ โลกรู้ไม่ได้ แต่เราจะพยายามพัฒนาใจของเราให้เป็นธรรม ถ้าให้เป็นธรรมนะ ให้เป็นธรรมเพราะเหตุใด

เวลาพุทธโธ พุทธโธขึ้นมา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา นี่กิเลสมันสงบตัวชั่วคราว ถ้ากิเลสสงบตัวชั่วคราว เวลาเราผ่อนคลายออกมามันก็มาสู่ปุถุชน มันก็สู่ปกติ สู่โลกนี้แหละ นี่เพราะจิตใจมันเป็นโลก เราเกิดมาในวิภวภูมิตะ มันจะเป็นธรรมมาจากไหน ถ้าเราไปศึกษามาโดยที่ว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ นี่จิตถือกิเลส สังขารถือธรรม คาบคัมภีร์ แล้วก็เอาคัมภีร์นี้ว่าเป็นความจริงๆ...มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งนั้นแหละ มันไม่มีความจริงในหัวใจเราเลย

ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ เห็นไหม หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านถึงวางข้อวัตรไว้ ถึงวางวิธีการไว้ให้เราประพฤติปฏิบัติ ให้เราฝึกหัดใจของเรา ถ้าเราฝึกหัดใจของเรา

“ฝึกหัดทำไมต้องฝึกหัดมัน ใจเราก็รู้อยู่แล้ว เราก็เข้าใจทุกอย่าง เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามารอบรู้ครบกระบวนการหมดแล้ว” ครบกระบวนการขึ้นมา แต่ใจ

มันไม่เป็น นี่โลกรู้ธรรมไม่ได้ ไม่ได้หรอก สิ่งที่โลกรู้ธรรมไม่ได้ แต่เราก็เป็นโลก เราก็เกิดกับโลก แต่เกิดกับโลก ศึกษาเป็นแนวทางขนาดไหนแล้ววางไว้ วางไว้เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันยังไม่เป็นของเราเลย

เวลาเราฟังธรรมครูบาอาจารย์มาก็เป็นของครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมา แล้วท่านมีความเมตตาอบรมสั่งสอนเรา อบรมสั่งสอนมาให้เห็นว่าช่องทางที่ไปมีอยู่ มันมีถนนหนทางที่จะไป ถ้ามันมีถนนหนทางที่จะไป ถนนหนทางนั้น เห็นไหม มัคโค ทางอันเอก ถ้าทางอันเอกนะ เราทำความเข้าใจเข้ามาแล้วฝึกหัด นี่เวลาจิตสงบแล้วพิจารณาของเรา ฝึกหัดพิจารณาของเรา ถ้าจิตสงบแล้วพิจารณาของเรา พิจารณาในอะไร? พิจารณาในความล่งเลงสัย พิจารณาโดยสิ่งที่เป็นโลก สิ่งที่เกิดใจของเรามันยึดมั่นถือมั่นของมัน

พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามาจนมีเหตุมีผล มันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ถ้ามันจะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันคือเห็นกิเลส ถ้าความเห็นกิเลส นี่ใจนี้มันจะพัฒนามาสู่ความเป็นธรรม ความเป็นธรรมเพราะอะไร เพราะเราพิจารณาแล้ว สิ่งที่เป็นสมุทัย สิ่งที่เป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยาก แม้แต่จิตสงบเข้ามา เห็นไหม นี่ว่า “สมณะๆ จิตที่เป็นสมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แก้กิเลสไม่ได้” มันจะพัฒนาจากโลกไปสู่ธรรม โลกก็ปัญญา มันจะพัฒนาไปสู่โลกุตตรปัญญา

โลกุตตรปัญญาคือปัญญาเหนือโลก ปัญญาที่จะทำให้ลายโลก ถ้าปัญญาที่จะทำให้ลายโลก โลกคือทกฐิมานะ โลกคืออีโก้ โลกคือความยึดมั่นถือมั่นของใจ ถ้าใจยังมีความยึดมั่นถือมั่น แล้วศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วบอกว่าเป็นธรรมของเรา ยึดมั่นว่าเป็นธรรมของเรา เห็นไหม มันเป็นสอง มันเป็นสองเพราะมีเรากับธรรม เพราะธรรมะอันนั้นเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเป็นคนไปรื้อค้น ไปวิจัยมา แล้วเอาสิ่งที่เป็นความรู้ นั่นว่าเป็นของเรา นี่ใจถือกิเลส สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่งถือธรรมะ เห็นไหม มันเป็นสอง

แม้แต่เรากำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธกับเรา เพราะเรามีโลก เรามีความรู้ตึกนึ่กคิด เรามีความเห็นโทษ โทษของความฟุ้งซ่าน เราก็ใช้คำบริกรรมพุทโธ พุทโธ มันก็เป็นสอง พุทโธ พุทโธ พุทโธ มีสติมีปัญญา พุทโธจนคำบริกรรมเกลี้ยกล่อมใจจนพุทโธไม่ได้ พุทโธไม่ได้เป็น

หนึ่งใหม่ พุทโธไม่ได้นะ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ แม้แต่เป็นสมาธิมันก็เป็นโลก เป็นโลกเพราะถึงในสมาธิมันก็มีอัตตาอยู่ในใจเล็กๆ ของใจดวงนั้น

ถ้ามีอัตตาอยู่ในใจเล็กๆ ของใจดวงนั้น เราก็ฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา ฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา เห็นใหม่ ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญามันก็แยกแยะของมัน มันก็รู้คั่นของมัน รู้คั่นของมันขึ้นมา จะพัฒนาให้ไปสู่ธรรม ผู้ธรรมเพราะเหตุใด? ผู้ธรรมเพราะเป็นอริยสังขาร

ถ้าสังขารความจริงมันมีอยู่แล้ว สังขารของโลก สังขารที่เรา รู้กัน วิทยาศาสตร์ก็เป็นสังขาร อันหนึ่ง แต่อริยสังขาร ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค สิ่งที่เป็นทุกข์ สังขาร เห็นใหม่ ความเศร้า ความเหงา ความหงอยก็เป็นทุกข์ สิ่งที่เป็นทุกข์ ทุกข์ใครเห็น ใครรู้มัน? ไม่มีใครรู้ใครเห็น มีแต่ความสุข จิตสงบแล้วสุขมาก

เวลาอุปกิเลส เห็นใหม่ ความผ่อนคลาย ความโอภาสต่างๆ นี่มันเป็นกิเลสอันละเอียด เราพยายามหลบหาความร่มเย็นเป็นสุขของเราจากสิ่งที่จิตใจมันศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็กว้างมาให้ใจใจ นี่เวลาใครกว้างให้มันก็พ้นจากแคบจากลมพัดหนึ่ง นี่ก็เหมือนกัน ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สังขารมันศึกษา สิ่งที่เป็นโลกมันศึกษา แต่หัวใจละ หัวใจกิเลสค้นหาความทะยานอยากมันครอบงำมันอยู่ นี่มันรู้ธรรมไปไม่ได้ หลอก มันจำมาได้ มันศึกษามาได้ มันวิจัยได้ คั่นคว้าได้ แต่ในใจไม่มี

แต่ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ มีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านวางข้อวัตรปฏิบัติไว้ให้เราทำๆ ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบมาแล้วเราฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา นี่ขณะที่เราฝึกหัดใช้ปัญญา นี่สุดมยปัญญา จินตมยปัญญา เราไม่รู้จริงของเรามันก็เป็นจินตนาการความรู้ความเห็น เพราะเราศึกษาธรรมมา ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา นี่ฟังธรรมวินัยของครูบาอาจารย์มา ครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติมา เราก็มีแนวทาง เราก็รู้ของเรา เราก็พยายามฝึกฝนของเรา

ถ้าเราฝึกฝนของเรา เราปฏิบัติของเรา นี่พัฒนาของเรา ถ้าพัฒนาของเรา เห็นใหม่ เวลาปฏิบัติไป ถ้ามันเป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรคนะ นี่งานชอบ เพียรชอบ ความวิริยอุตสาหะ ถ้ามันเป็นชอบธรรมขึ้นมา ความชอบธรรมมันก็จะให้ใจนี้เป็นธรรม จากใจที่เป็นโลกๆ ถ้าใจไม่มีการฝึกหัด ไม่มีการพัฒนาขึ้นมามันเป็นโลกหมด มันเป็นโลกอยู่แล้ว โลกเพราะอะไร โลกเพราะกิเลสค้นหาความทะยานอยาก พญามารมันครอบงำมันอยู่

แต่ศึกษาธรรมมาก็ศึกษามาโดยความผิวนั้น นี่ศึกษาธรรมมา เพราะมันไม่ใช่ของเรา มัน เป็นเปลือก มันไม่เป็นความจริง แต่เวลาจิตสงบเข้ามามันมันไปสู่จิต พอสู่จิตขึ้นมามันก็ยังมีความ ของมัน นี่มันก็ยังเป็นโลก แต่ก็ต้องฝึกหัด ต้องพิจารณา ต้องแก้ไข ถ้าฝึกหัดพิจารณาเข้ามา เห็น ใหม่ จิตดวงนั้นมันจะพัฒนาขึ้น

อำนาจวาสนาของคนนะ จิปปากัญญา ถ้าจิตสงบแล้ว พิจารณาไปแล้วมันจะทะลุไปเลย แต่ถ้าจิตของเรา โกรสสร้างสมบุญญูการสิ่งใดมา มันอ้อยอิ่ง มันอาลัยอารมณ์กับอำนาจวาสนา ของตัว นี่เราจะหาช่องทางออกอย่างไร

แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นมาแล้ว จิตใจของเราพอมันสงบได้ สิ่งที่สงบได้มันก็เสื่อมได้ สิ่ง ที่เจริญได้มันก็ยุบยอบลงได้ สิ่งที่เจริญได้มันก็ถอยหลังได้ นี่สิ่งนี้เป็นเรื่องสัจจะความจริงของ ข้อเท็จจริงอยู่แล้ว ฉะนั้น เวลาเราปฏิบัติขึ้นไป เห็นใหม่ นี่มันสงบขึ้นมาเราก็ฝึกหัดใช้ปัญญา พอ ฝึกหัดใช้ปัญญามันเห็น เห็นว่าทำไมมันถึงสงบ พอมันสงบแล้วทำไมมันถึงไม่มีปัญญาที่จะชำระ ล้างกิเลสไป แล้วก็ทุกข์ ก็ยาก ก็ละล้าละลึงอยู่อย่างนั้นแหละ นี่จิตนี้จะพยายามพัฒนาขึ้นมา จิตนี้ พยายามฝึกหัดให้เป็นความชอบธรรม ความชอบธรรม

เวลาเราพิจารณานะ เราพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม เวลามัน ปล่อยวาง เวลาปล่อยวางถ้ามันเป็นโลกนะ เป็นโลกนี่มันสร้างภาพ พอมันสร้างภาพสิ่งใดขึ้นมา ก็ แล้วแต่ เราพิจารณาของเรามันก็ปล่อยวางจริงๆ มันปล่อยวาง เห็นใหม่ ปล่อยวางแล้วมันได้สิ่งใด มาละ นี่สิ่งนี้เป็นธรรมหรือเป็นโลก? เป็นโลก พอเป็นโลกขึ้นมาเราทำ เราทำโดยกิเลสมัน ครอบงำ ถ้าโดยกิเลสครอบงำ แล้วคนที่ไม่มีความวิริยะ หรือจิตใจที่ปฏิบัติมาพอเป็นพิธี ทำให้ว่าเรา ได้ทำ พอได้ทำแล้วทักทักเอาเองว่านี่เป็นธรรม

ทักทักเอาว่าเป็นธรรม เห็นใหม่ นี่จิตถือกิเลส ปากถือธรรมะ ก็แสดงธรรมแก่ใจคนอื่นให้ ทำตามตัว ตัวเองมันก็ทักทักเอาอยู่แล้ว แล้วมันจะเป็นความจริงขึ้นมาจากผู้ฟัง ผู้ที่ฝึกหัดตาม มัน จะเป็นไปได้จริงไหม? มันไม่จริงเพราะเป็นการทักทักกันเอาเอง แต่เวลาปฏิบัติละ เราปฏิบัติเราจะ ไม่ทักทักเอา เราไม่ต้องการสิ่งที่ปฏิบัติแล้วให้เป็นโลก

เห็นใหม่ นี่โลกรู้ธรรมไม่ได้ เราอยากจะมีธรรมเป็นที่พึ่ง เราอยากจะมีความจริงของเรา ถ้า เรามีความจริงของเรา เราต้องซื่อสัตย์กับเรา เวลาเราปฏิบัติขึ้นไปแล้ว เราพิจารณาของเราไปเรื่อย จิตสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา พอฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าจิตมันฝึกหัดใช้ปัญญามันจะทำให้จิตนี้มีหลัก

ถ้าจิตนี้มีหลักจนจิตนี้มีกำลัง พอจิตนี้มีกำลัง จับต้องสิ่งใด นี่จิตจับต้อง จิตทำไมต้องจับต้องด้วยล่ะ

เวลาเรากำหนดพุทโธ พุทโธ นี่เรานึกพุทโธ แล้วตัวจิตอยู่ที่ไหน มันยังไม่เข้าไปสู่เนื้อของจิต พุทโธจนพุทโธไม่ได้ นั่นคือสัมมาสมาธิ สมาธิจริงๆ สักแต่ว่ารู้ นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราศึกษาของเรา เราพิจารณาของเรา นี่ปัญญาที่เราพิจารณาของเรา แต่ตัวจิตล่ะ นี่ถ้าจิตมันสงบเข้ามา เวลาเราพิจารณาของเราบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า จนถ้ามันเห็นจริงขึ้นมา มันสะท้อนกิเลสไป ถ้ามันสะท้อนกิเลส แล้วเวลาพิจารณาของเราบ่อยครั้งเข้า จนถึงที่สุดเวลามันปล่อยวางล่ะ? เวลามันปล่อยวาง เห็นไหม มันปล่อยวางนี่มันสะท้อนกัน พอมันสะท้อนกัน ถ้าใจเป็นธรรมนะ นี่ใจเป็นธรรม ใจเป็นธรรมได้

แต่ถ้าใจเป็นโลก ใจเป็นโลกมันคิดโดยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันมีสมุทัยเจือปนเข้ามา มันถึงเป็นโลก ฉะนั้นเวลาปฏิบัติไปเจริญแล้วเรื่อยๆ มันก็ยังเป็นโลก แต่เราพิจารณาไปมันปล่อยก็ครั้ง ปล่อยซ้ำแล้วซ้ำเล่ามันเป็นตถังคปทาน สิ่งที่เป็นตถังคปทาน เวลาจิตมันปล่อยขึ้นมา สิ่งที่ยังปล่อยแล้วมันมีความร่มเย็นเป็นสุข ความร่มเย็นเป็นสุขเพราะมันสำรอก มันคายความวิตกกังวล มันคายอวิชชา คายทิฏฐิมานะของตัว มันคายบ่อยครั้งเข้าๆ นี่สิ่งที่เป็นธรรม มันเป็นธรรมเพราะจิตมันเป็น เป็นธรรมเพราะจิตมันเป็น ไม่ใช่สัญญา ไม่ใช่ความจำได้หมายรู้ ไม่ใช่ปัญญาเป็นธรรม ธรรมเป็นอกุปปธรรม

นี่เวลาพิจารณาไป เห็นไหม มรรคสามัคคี เวลามรรคมันรวมตัวไปแล้ว มรรคสามัคคีมันสมุจเฉทปทาน มันเป็นธรรมโดยใจที่เป็นธรรม ไม่มีใครไปมอบไปหมาย ไปทำสิ่งใดให้ใจดวงนั้นเป็นธรรมขึ้นมาได้ มันเป็นสัจจะ อริยสัจจะ ทำให้ดวงใจดวงนั้นเป็นธรรมขึ้นมา ถ้าดวงใจดวงนั้นเป็นธรรม นี่ใจมันเป็นอกุปปธรรม

เห็นไหม เวลาพิจารณาไป เวลามันปล่อย กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แล้วจิตรวมลง นี่มันรู้ของมัน ถ้าจิตที่เป็นธรรม นี่ธรรมเหนือโลก ธรรมเหนือโลกอย่างนี้ ธรรมเหนือโลก ถ้ามันเป็นอกุปปธรรม มันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาแล้ว มันไม่มีการแปรสภาพ จิตที่ไม่แปรสภาพ นี่สิ่งที่เป็นธรรมๆ ขึ้นมา เห็นไหม ธรรมเกิดขึ้นจากสิ่งที่จิตมันปฏิบัติตามความเป็นจริง จิตเป็นธรรมมันก็เป็นธรรมขึ้นมา แต่ถ้าเป็นสัญญา เป็นความจำได้หมายรู้ เป็นสิ่งที่ว่าเราใช้สัญญาจำมา มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็นสิ่งที่ว่าใจมันเป็นโลก

ฉะนั้น ธรรมอันนั้นมันถึงไม่มีรสไม่มีชาติ ธรรมอันนั้น นี้ผู้ใดปฏิบัติตามไปแล้วมันจะไม่ มีสิ่งที่เป็นคุณธรรมในหัวใจดวงนั้น มันเป็นเรื่องโลกใจ คุณสิ่งที่เกิดอาจารย์ที่เขาทำกัน เขาก็ ฌานโลกีย์ๆ เขามีกำลังของเขา เขาปกป้องดูแลดวงจิตได้ เขาทำสิ่งใดได้ แต่มันไม่เข้ามาเป็นธรรม ถ้าไม่เข้ามาเป็นธรรม นี่มันก็ไม่เข้าสู่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มันไม่เข้าสู่ธรรมความเป็น จริง ถ้ามันจะเข้าสู่จะความจริง เห็นไหม เราถึงต้องปฏิบัติธรรม

“ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

ถ้าสมควรแก่ธรรม ไม่มีใครจะจัดลำดับได้ว่ามากน้อยแค่ไหนถึงสมควรแก่ธรรม มันอยู่ที่ กิเลสตัดหาความทะยานอยากของใจดวงไหน นี่สิ่งที่หยาบละเอียด อันนั้นมันสมควรแก่จิตดวง นั้น ถ้าสมควรแก่จิตดวงนั้น จิตมันเป็นไปได้ จิตมันเป็นธรรมได้ แต่โลกรู้ธรรมไม่ได้ เพราะโลก กับธรรมมันไปกันไม่ได้

แต่ถ้าจิตเป็นธรรม จิตเป็นธรรมนะ มันจะมีความกตัญญูกตเวที เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี้อยอมรับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ อยู่ในหัวใจ ถ้าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่ในหัวใจ แม้แต่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ยัง อยู่ในใจของเรา แล้วเรื่องข้างนอก เรื่องสิ่งที่ความรู้สึกนึกคิด ทำไมมันจะไม่ราบใให้กับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถ้ามันจะราบใให้กับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เพราะใจเป็นธรรม

ฉะนั้น เราปฏิบัติขึ้นมาเราถึงต้องมีสติปัญญาของเราละ เรามีสติ มีปัญญารักษาคุณแลใจของ เราให้มันเป็นธรรมขึ้นมา เราอุทิศกำลังทุนลงแรงแล้ว ลงทุนลงแรงเพื่อให้มีคุณธรรมขึ้นมาในใจ ถ้ามีคุณธรรมขึ้นมาในใจ เราจะมีธรรมเป็นที่พึ่ง เราแสวงหาสิ่งนี้กันอยู่ เราพยายามประพฤติ ปฏิบัติขึ้นมาให้ใจเราเป็นธรรม ถ้าให้ใจเป็นธรรม มันไม่ต้องไปหาที่ไหน ถ้าใจเป็นธรรม เห็น ใหม สติ สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสติ มีความปกติของใจ ถ้ามีสมาธิ นี่สมาธิธรรม ถ้ามีปัญญาก็ปัญญา ธรรม

ธรรมมันคืออะไรละ? ธรรมมันคือไม่มีกิเลสเข้ามาเจือปน ธรรมคือไม่ให้กิเลสเข้ามาแย่ง ชิงสิ่งที่เราตั้งใจของเรา แต่ถ้าเป็นกิเลส เห็นไหม กิเลสมันเข้ามาเจือปน มันจะมีความน้อยเนื้อต่ำ ใจ มันจะทำล้มลุกคลุกคลานตลอดไป ทั้งๆ ที่เราตั้งใจนะ แต่กิเลสสมุทัยมันเจือปนเข้ามาทำให้ ล้มลุกคลุกคลาน ฉะนั้น สิ่งที่ทำให้เราลำบากลำบากอยู่นี้ก็คือกิเลสตัดหาความทะยานอยาก ไม่ใช่ ทำให้เราทุกข์เรายาก เราปรารถนาคุณธรรมต่างหาก

ฉะนั้น เราปรารถนาคุณธรรม สิ่งที่เป็นธรรม เห็นใหม่ คิด สมาธิ ปัญญา คนมีศีลนะ ผู้ใดมีศีลสะอาดบริสุทธิ์ จะเข้าสู่กมใดก็เข้าสู่ของอาจกล้าหาญ มีศีล เห็นใหม่ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะย่อมคุ้มครอง ศีลธรรม ศีลหอมทวนลมๆ

มีสมาธิ นี่ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสมาธิเราจะมีธรรมะเป็นสุขในใจของเรา

ถ้ามีปัญหา นะ ปัญหาที่เกิดจากสัมมาสมาธิ ปัญหาที่เกิดเป็นภวานามยปัญญา เราจะตื่นตื้นกับปัญญานี้มาก แล้วปัญญานี้จะเกิดขึ้นมาต่อเมื่อมีสัมมาสมาธิ

แต่ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิ มีสมุทัยเจือปนเข้ามา มันก็จะเป็นสัญญา ถ้าเป็นสัญญา เราวางไว้ ถ้าเวลาเราใช้ปัญญาแล้วล้มลุกคลุกคลาน มีความเหนื่อยยาก เราวางสิ่งนี้ไว้ กลับมาทำความสงบของใจ

ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติมา เวลาคนที่มึนธรรมขึ้นมาในใจ ปฏิบัติแล้วมันอยากได้อะไรดี พยายามขวนขวายทำด้วยความเต็มใจเต็มมือ ทำด้วยความวิริยะ ความอดสาหัส ทำไปขนาดไหนมันก็ไปไม่ได้ มันไปไม่ได้เพราะมันขาดสัมมาสมาธิ ถ้ามีสัมมาสมาธิ นี่มรรคทางอันเอก มีสมาธิชอบ งานชอบ เพียรชอบ

เวลาเราปฏิบัติไป ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามาเราก็เห็นความสงบร่มเย็น แล้วพอเราฝึกหัดใช้ปัญญา เพราะเวลามันชำระล้างกัน มันชำระล้างกันด้วยปัญญาที่มีสัมมาสมาธิ เราถึงเห็นว่าปัญญาอันนี้สำคัญ ปัญญาอันนี้สำคัญ

เวลาเราทำความสงบของใจมันทุกข์มันยากมากกว่าจะสงบได้ ฉะนั้น เวลาเกิดปัญญามันจะฟาดฟันชำระล้างกิเลส มันจะพัฒนาใจให้เป็นธรรมขึ้นมา สิ่งที่พัฒนาใจตัวเองขึ้นมา เราเห็นคุณประโยชน์อันนี้เราก็เลยหลงใหล นี่มีความมูมานะๆ มีแต่ใช้ปัญญามากจนเกินไป พอใช้ปัญญามากจนเกินไปมันก็ฟันเฟือ ฟันเฟือโดยตัวของมันเอง แต่ผู้ที่ปฏิบัติ เราปฏิบัติใหม่เรา ยังไม่มีความชำนาญ เราจะรู้สิ่งนี้ไม่ได้เลย ถ้ามีครูบาอาจารย์เราคอยชี้ คอยนำ คอยบอกว่าสิ่งนั้นจะทำให้เราผิดพลาด สิ่งนั้นจะทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน

แต่ถ้าเราบอก “ล้มลุกคลุกคลานได้อย่างไร เพราะเราปฏิบัติแล้วเราได้ผลของเรา” เราก็จะเชื่อมั่นตัวของเราเอง แต่วันใดถ้าเราปฏิบัติไปแล้ว หนึ่งปฏิบัติขนาดไหน ใช้ปัญญานขนาดไหนมันก็เอื้อกันได้ มันก็แยกแยะได้ แต่มันไม่ถึงที่สุด สุดท้ายแล้วมันก็จะฟันเฟือๆ นี่ถ้าเราวางสิ่งนั้น

กลับมาทำความเข้าใจของเรา กลับมาให้มันมีสัมมาสมาธิ ให้สมาธิมันเข้มแข็ง ให้สมาธิมีกำลังขึ้นมา พอมันไปใช้ปัญญา มันจะเห็นความแตกต่าง

ความแตกต่างที่เราอยากจะใช้ปัญญาตะลุยไปข้างหน้า ตะลุยไปเพื่อจะได้ผลงานของเรา นี่มันทำแล้วมันทั้งเหนื่อย ทั้งล่า ทั้งต่างๆ แต่เวลากลับมาทำความเข้าใจขึ้นมา พอใจมันสงบแล้วเราออกไปใช้ปัญญาของเรา ทำไมมันทะลุทะลวง ทำไมมันใช้ปัญญา มันพาดพันสิ่งใด ทำไมมันขาด ทำไมมันเข้าใจ มันรู้ซึ่งไปหมดเลย

นี่เพราะเราทำแล้วมันไม่สมคูล ถ้าไม่สมคูลมันก็ไม่ชอบธรรม เวลามรรคมันจะรวมตัว มรรคสามัคคีมันสมคูลไปทุกๆ อย่างเลย มรรคสามัคคี เวลามันมรรคสามัคคี เห็นไหม นี่ว่า “เวลาเราจะชำระกิเลสด้วยปัญญา นี่เราไม่ต้องใช้สมาธิ เราใช้การมีสติมีปัญญาไปเลย”

แต่เวลาถ้ามรรคสามัคคี เวลามันสมุจเฉทปหาน มันไม่มีตัวไม่มีตนนะ นี่ว่า “มรรครวมแล้วจะเป็นหนึ่ง เป็นสอง” ไม่มีหรอก มรรครวมก็คือมรรครวม มรรครวมแล้วมันชำระล้างเข้ามา ถ้ามันชำระล้างเข้ามา เห็นไหม สมาธิชอบ งานชอบ เพียรชอบ สติชอบ ระลึกชอบ ความชอบธรรมของมัน ถ้าความชอบธรรมของมัน นี่สิ่งที่เข้ามาสู่สติจิต เวลาสู่สติจิตมันทำลายกันที่สติจิตนั้น พอมันทำลายที่สติจิตนั้นมันพลิกฟ้าคว่ำดินของมัน ถ้ามันพลิกฟ้าคว่ำดิน เห็นไหม นี่เป็นอนุปปชธรรม อนุปปชธรรม เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ถ้าเป็นขั้นเป็นตอน ความรู้ ความเห็นอย่างนี้ สัจจะความจริงอันนี้ นี่ที่หัวใจเป็นธรรม

โลกรู้ธรรมไม่ได้หรอก ถ้าปฏิบัติโดยโลก โดยทฤษฎีมานะ โดยความรู้ความเห็นของเรา โดยความรู้ความเห็นของเรา เวลาปฏิบัติไปถ้ากิเลสมันหลอกนะ เวลากิเลสมันหลอก เราใช้ปัญญาไป พิจารณาของเราไปมันก็ปล่อยวางได้ มันก็เว้งว่างได้ แต่มันเว้งว่างที่เปลือก มันว่างแต่ข้างนอกข้างในไม่ว่างหรอก เพราะข้างในเกิดความยึดมั่นถือมั่นของกิเลสตัดทอนความทะยานอยาก นี่จิตมันยึดกิเลสไว้ อวิชชาครอบงำมันไว้

ฉะนั้น เวลาพิจารณาไปมันเป็นที่ มันเว้งว่างได้ มันว่างได้ ว่างจากการสร้างว่าว่างจากภายนอก ถ้าเป็นการสร้าง แต่ถ้ามันเกิด เราใช้สติปัญญาของเรา ใช้กำลังของจิตของเรามันก็ว่างได้ ว่างโดยกิเลสมันอ่อนเร็นไว้ กิเลสมันอนุญาตให้ว่างได้มากน้อยขนาดไหน แล้วถ้าไม่มีกิเลส อาจารย์ของเรา เห็นไหม นี่มันว่างโดยโลก โลกทำให้มันว่าง แต่ตัวโลกมันไม่ว่าง โลกถึงรู้ไม่ได้

แต่ถ้าเป็นธรรมดาๆ ธรรมดาธรรมดา จิตที่เป็นธรรม จิตที่เป็นธรรมมันรู้ของมันได้ ถ้าไม่รู้จะชำระล้างกิเลสได้อย่างไร ถ้าไม่รู้จะชำระกายกิเลสออกไปได้อย่างไร

ถ้ารู้จริงเห็นจริง จิตดวงนั้นรู้จริงเห็นจริง จิตดวงนั้นเป็นไม่ใช่เราเป็น ถ้าเราเป็น เราเป็นเรารู้ เราเห็นต่างๆ มันเป็นสอง มันไม่เป็นตัวจิตดวงนั้นเป็น ถ้าตัวจิตดวงนั้นเป็นมันถึงเป็นปัจจุบัน คำว่า “ปัจจุบันๆ” มันไม่มีการต่อเนื่อง มันไม่มีสิ่งกระทบ มันไม่มีสิ่งใดที่บอกว่าต้องเป็นอย่างนั้นๆ ตัวมันจะละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไปสู่จิต

พิจารณาปล่อยวางขนาดไหนก็แล้วแต่ ปล่อยวางแล้วถ้ามันยังมีตัวมันอยู่ นี่ในเมื่อจิตนี้ยังถือกิเลสอยู่ กิเลสยังครอบงำจิตอยู่ จะละเอียดขนาดไหนเราก็พิจารณาเข้าไปๆ เข้าเข้าไป นี่มันจะเข้าไปสู่จิต เข้าไปสู่จิต เวลามันทำลายกันมันไปทำลายที่จิต ถ้ามันไปทำลายกันที่จิตมันจะชำระล้างของมัน เวลาชำระล้าง ถ้ามันสมุจเฉทปหาน สิ่งนั้นเป็นความจริง ถ้าความจริงเกิดขึ้น นี่เป็นธรรม ถ้าธรรมอันนี้เกิดขึ้น เรารับรู้ของเรา

อกุปปิธรรมนะ อกุปปิธรรมไม่เสื่อมสภาพ ไม่แปรสภาพเป็นอย่างไรทั้งสิ้น เป็นอกุปปิธรรม แต่กิเลสที่มันละเอียดกว่านั้นละ เห็นไหม เธอจะมีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด แต่มีโศคาบัน สกิทาคามี อนาคตผล นี่เราจะมีสิ่งใดเป็นที่พึ่ง ถ้าเราพิจารณาไปจนมันปล่อยวาง จนมันชำระล้างขาดไปเป็นอกุปปิธรรม เป็นโศคาบัน มันก็มีคุณธรรมของโศคาบัน นี่มันก็เป็นความว่างชนิดหนึ่ง นี่ความว่าง ว่างจากกิเลส ชำระล้างกิเลสไปชนิดหนึ่ง

แต่ถ้าเป็นสกิทาคามีละ มันชำระล้าง เห็นไหม นี่ว่างข้างนอก จากเปลือกเข้ามามันละเอียดเข้าไปสู่ภายใน สู่ภายในๆ นี่กิเลสที่มันละเอียดขึ้นไปกว่านั้น

เวลากามราคะ ปฏิมะ ถ้าเราไม่ไปรู้ไปเห็นมันนะ มันนอนสงบเสงี่ยมอยู่ในใจเราเลย เพราะมันไม่ต้องการให้ธรรมมาถู ให้สังขรณ์นี้เข้าไปกระทบกระเทือนมัน มันจะสงบเสงี่ยมให้เราไม่เห็นมันเลย แต่ถ้าจิตมีครุ มีอาจารย์คอยบอก สติ มหาสติ ถ้ามีมหาสติ สติที่มันใหญ่ สติที่มันกว้างขวาง สติที่จะละเอียดเข้าไป นี่จะเข้าไปสู่กามราคะ ถ้าเข้าไปสู่กามราคะนะ สิ่งที่มันสงบเสงี่ยม มันซ่อนเร้นไว้จะไม่ให้ธรรมเข้าไปถึงตัวเขาจะ ถ้าเราพิจารณาของเราเข้าไป ถ้าถึงเข้าไปมหาสติ มหาปัญญาจะเข้าไปสู่จุดนั้น

ถ้ามันเข้าไปสู่จุดนั้น นี่เราไปล้วง ไปเอาสิ่งที่อยู่ในใจของเรา อวิชาชาติจิตมันถือไว้ๆ จิตถือกิเลสไว้ สังขารมันปุศุธรรมะ แต่เวลาจิตมันเข้าไปสู่จิต เข้าไปสู่กามราคะ พอไปเห็นสิ่งนั้นมันกระเทือนเลื่อนลั่นนะ กระเทือนเลื่อนลั่นเพราะเหตุใด กระเทือนเลื่อนลั่นเพราะสิ่งนั้นมันสิ่งที่มันครอบงำใจไว้เป็นเจ้าวัฏจักรให้เวียนเกิดเวียนตาย

ถ้าพิจารณากามราคะ เวลาพิจารณากามราคะ ปฏิฆะ ถึงที่สุดกามราคะ ปฏิฆะขาดออกไปทำลายกามภพนะ เห็นใหม่ ทำลายกามภพ ปฏิสนธิจิตเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ รูปภพ อรูปภพ กามภพ นี่สิ่งที่เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ ๓ ถ้าพิจารณาเข้าไปถึงเข้าไปทำลายอวิชาในหัวใจ มันจะทำลายภวาสวะ ทำลายภพ จนมันเป็นธรรมชาติ ถ้าถึงสัจจะที่เป็นธรรมชาติ จิตดวงนั้นรู้จริงเห็นจริง นี่จิตดวงนั้นเป็นธรรม ถ้าทำขึ้นมา นี่ธรรมถึงจะเป็นธรรม

โลกรู้ธรรมไม่ได้ เพราะโลกโดนกิเลสปกคลุมไว้ ถ้ากิเลสปกคลุมไว้ ศึกษาธรรมะมากน้อยแค่ไหนมันเป็นเรื่องโลก โลกรู้ไม่ได้ แต่ถ้าเป็นธรรมๆ ละ เป็นธรรมเกิดมาจากไหนละ? เกิดจากที่เราประพฤติปฏิบัติกันอยู่ที่นี่ ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเพราะเรามีครูมีอาจารย์ ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา แล้วท่านเป็นพยาน ท่านเป็นแบบอย่าง ท่านทำให้เราเห็น ถ้าทำให้เราเห็น ในเมื่อเรายังเป็นโลกอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของเรา เราก็ล้งเลงสงสัย เราก็วิตกวิจารณ์ไปทั่ว

ฉะนั้น วิตกวิจารณ์ไปทั่ว เราก็ต้องฝึกหัดเข้ามาจากเรื่องหยาบๆ เรื่องการดำรงชีวิต เรื่องการควบคุมจิตใจของเรา ถ้ามันละเอียดลึกซึ้งเข้ามามันจะสงบตัวของมันเองได้ ถ้ามันสงบตัวของมันเองได้มันก็ยังเป็นโลกอยู่ เพราะมันมีอวิชา มันมีทิฏฐิมานะในใจนั้น ฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญาจนมันชำระล้าง จนเห็นดีเห็นงาม เห็นดีเห็นงามเพราะจิตมันจะเห็นของมัน ถ้าจิตเห็น จิตรู้จิตเห็น จิตจะประพฤติปฏิบัติ จิตจะแยกแยะสิ่งใดเป็นโลก สิ่งใดเป็นธรรม

ถ้าสิ่งใดเป็นโลก สิ่งใดเป็นโลกคือสิ่งที่มันซ่อนตัวมันไว้ แล้วเอาสิ่งที่เป็นธรรมมาปกคลุมใจดวงนี้ แต่ถ้าเวลาพิจารณาไปแล้ว สิ่งที่มาปกคลุมเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่ธรรมของเรา เราปฏิบัติฝึกหัดของเราให้เป็นศีล สมาธิ ปัญญาที่เกิดขึ้นจากจิตของเรา พอศีล สมาธิ ปัญญาเกิดขึ้นจากจิตของเรา นี่สิ่งที่ฝึกหัดขึ้นมาจนจิตใจนี้มันวางโลก วางโลก

สิ่งที่เป็นโลกคือความเห็นแก่ตัว สิ่งที่ยิบฉวยเอาโดยความมั่งง่าย สิ่งที่ยิบฉวยว่าสิ่งนั้นเป็นเราๆ เวลาเข้าไปสู่ตัวจิตแล้วจิตมันสำรอกคายสิ่งนี้ออก พอสำรอกคายสิ่งนี้ออก มันมีรสมีชาติ

เพราะเวลามันสงบระงับขึ้นมา มันใช้ปัญญาขึ้นมามันมีคุณธรรม สิ่งที่เป็นคุณธรรมนะ ความสุข ความสงบในธรรมนั้นมันเห็นคุณ เห็นคุณมันก็ประพฤติปฏิบัติด้วยอยากได้ อยากให้มันเป็นความจริงขึ้นมา แต่ในเมื่ออวิชา ในเมื่อพญามารมันก็ได้แย่งเป็นเรื่องธรรมดา

ฉะนั้น โลกกับธรรม นี่ธรรมะคู่แข่งกัน มันจะแข่งขันในหัวใจของเรา ถ้าเรามีวุฒิภาวะ เรา จะพยายามฝึกหัดของเรา มันจะให้มันเป็นความจริงของเราขึ้นมา มันก็จะเป็นประโยชน์กับเรา เป็นประโยชน์จากการที่เราพยายามฝึกหัด

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้าเราสมควรแก่เรา ถ้าผู้ใดปฏิบัติด้วยความคันเดา ด้วย ความคาดหมาย มันไม่สมควรแก่เรา แล้วธรรมะมันสมควรแก่เราไหม เราตั้งใจจริงไหม ถ้าเรา ตั้งใจจริง เราปฏิบัติตามความเป็นจริงของเรา นี่เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ใช้ปัญญาแยกแยะ ออกไป ถ้าใช้ปัญญาแยกแยะ นี่สมบัติของเขา สมบัติของคนอื่นมันเป็นเรื่องของเขา สมบัติของเรา มันเป็นเรื่องของเรา ถ้ามันทุกข์มันยาก มันทุกข์มันยากเพราะเราทำมาแบบนี้ ถ้ามันสะดวกมัน สบาย เวลาพิจารณาไปแล้วมันลงได้ง่าย มันเห็นช่องทางของมันไป เพราะเราได้สร้างบุญกุศลของ เรามา

ปฏิบัติไปนะมันถึงคราวถึงเวลาของเขา ถ้าถึงคราว ถึงเวลานะ ปฏิบัติไปมันจะชำระล้าง มันจะมีโอกาสให้ใจดวงนี้ปฏิบัติแล้วสมควรแก่ธรรม แต่ถ้ามันเป็นกิเลสนะ สิ่งใดก็แล้วแต่มันเป็นกิเลสเข้ามาขัด มากิด มาขวาง ทำให้เราอึดอัดขัดข้องไปหมด มันก็เป็นภาระกระทำของเรา กรรมดี กรรมชั่ว ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว สิ่งที่เราทำคุณงามความดีของเรา สิ่งที่เราทำความดีมาก น้อยขนาดไหน สิ่งที่เราเคยทำความผิดพลาดมามันมีทั้งนั้นแหละ

ฉะนั้น เวลาเป็นปัจจุบันธรรม สิ่งใดเกิดขึ้นมาตั้งสติไว้ ตั้งสติแล้วพยายามต่อสู้ ขันติธรรม นะ ผู้ใดมีความอดทน มีความหมั่นเพียร นี่มันเป็นสมบัติของเรา เวลาทางโลกใครมีสมบัติมาก สมบัติน้อย เขาเอามาเจอจางันได้ แต่เวลาประพฤติปฏิบัติมันเป็นเรื่องของเรา มันเป็นจากภายใน เห็น ใหม่ม ถ้ามันเป็นจากภายนอกมันเป็นเรื่องโลกๆ ถ้ามันเป็นจากภายในมันจะเป็นเรื่องธรรม

ฉะนั้น ถ้าเป็นภายนอก โลกรู้ธรรมไม่ได้ โลกรู้ไม่ได้หรอก แต่ถ้าเราจะรู้จริงของเรา เรา ปฏิบัติของเราเอง เราทำของเราขึ้นมา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแก้วสารพัด นึก เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา ศาสนานี้เป็นศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรามีครูมีอาจารย์คอยชี้แนะ คอยชี้นำ ถ้าคอยชี้แนะของเรา เห็นไหม เพื่อพัฒนาใจเราให้สูงขึ้น

“ผู้ที่จิตใจสูงกว่า จะดึงจิตใจที่ต่ำกว่าขึ้นมาสู่ความจริง”

ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้นำ ก็เลสในหัวใจมันก็จะมันจะหมาย ความมันหมาย ความยึด มันอันนั้นเป็นโลก แต่ถ้าความเป็นจริงมันจะปล่อยวางของมันเข้ามา มันจะละวางสิ่งนั้น ยิ่งวาง ยิ่งเสียดละ ยิ่งเป็นความจริงมากขึ้น ความจริง จริงถึงที่สุด เป็นจริงโดยอกุปปิธรรม ธรรมที่ไม่แปรสภาพ อันนั้นเราจะมีธรรมสิ่งนั้นเป็นที่พึ่งของเรา เอวัง